

Koronavuosi Suomen Geoparkeissa

PAULA NIINIKOSKI-FUSSWINKEL

Koronavuosi 2020 koetteli erilaisia matkailualan toimijoita, eikä pandemialle vielä näy loppua. Kaikki viime vuoden kuulumiset eivät kuitenkaan ole negatiivisia. Suomen geologiset luontoarvot ovat kiistatottomat, ja pandemiaan liittyvät rajoitukset sekä ulkomaanmatkailun riskit ovat saaneet monet suomalaiset etsimään elämyksiä kotimaisista luontokohteista.

Global Geopark on UNESCO:n alainen ainutlaatuisten geologisten kohteiden verkosto, johon kuuluu yli 160 kohdetta ympäri maail-

man (UNESCO 2017). Suomessa UNESCO Global Geoparkeja on kolme: Rokua Geopark (kuva 1), heinäkuussa 2020 ohjelmaan hyväksytty Lauhanvuori - Hämeenkanas Geopark (kuva 2, Metsähallitus 2021a) sekä huhtikuussa 2021 hyväksytty Saimaa Geopark (kuva 3). Muita verkostoon pyrkiviä projekteja Suomessa ovat Salpausselkä Geopark ja Lappajärven Kraatterijärvi Geopark. Kysymme näistä viidestä Geopark-kohteesta, miten korona on näkynyt niiden toiminnassa.

Kuva 1. Yksi Rokua Geoparkin suosikkikohteista on Pookivaara näköalatorneineen. Kuva: Harri Tarvainen / Rokua Geopark

Figure 1. One of the most popular sites in Rokua Geopark is Pookivaara with its observation tower. Photo: Harri Tarvainen / Rokua Geopark

Kuva 2. Hiekkakivistä koostuva Kivijata on yksi Lauhanvuoren kansallispuiston suosituimpia geologisia nähtävyyksiä. Kuva: Metsähallitus / Sannamari Ratilainen

Figure 2. Kivijata, comprised of sandstone, is one of the most popular geological sites of Lauhanvuori national park. Photo: Metsähallitus / Sannamari Ratilainen

Miten korona on vaikuttanut kävijämääriin?

Salpausselkä ja Lauhanvuori - Hämeenkan gas raportoivat kävijämäärien kasvaneen merkittävästi, jopa tuplaantuneen edellisvuoteen verrattuna. Saimaa Geoparkissa kävijämäärä myös tuplaantui ainakin syksyllä, Kraatterijärvellä sen sijaan kävijöitä oli normaalivuoteen verrattuna vähemmän (Metsähallitus 2020). Rokualla kansainvälisten kävijöiden, erityisesti ulkomaisten ryhmien, määrän kerrottiin pienentyneen, mutta tätä kompensoi kotimaisten omatoimimatkailijoiden määrän kasvu. Muutos kävijäprofiilissa muutti myös palveluiden kysyntää: leirintäalueet olivat hyvin suosittuja, mutta toisaalta ohjelmapalveluille ei ollut juuri käyttöä.

Mitä positiivisia vaikutuksia korona-ajalla on ollut kävijöiden kannalta?

Lauhanvuori - Hämeenkan kaalla on resursseja ohjattu verkkopalveluiden, muun muassa virtuaaliopastusten, kehittämiseen. Joidenkin Geoparkien osalta kasvaneet kävijämäärät johtivat myös suurempaan näkyvyyteen Google Maps -sovelluksessa, Outdoor Active -portaalissa (Outdoor Active 2020) ja eri sosiaalisen median kanavissa. Kohteiden kasvanut käyttö on myös auttanut tunnistamaan kehitystarpeita.

Entä mitä negatiivisia?

Saimaan ja Rokuan Geoparkeissa jouduttiin siirtämään tai perumaan luonto-opetusta, joka

on yksi Geoparkien tärkeistä tehtävistä. Määräysten epäselvyys ja muuttuminen nopeassa tahdissa vaikeuttivat myös osaltaan toiminnan suunnittelua. Kraatterijärvellä suurin negatiivinen vaikutus oli kävijämäärien putoaminen, Lauhanvuori - Hämeenkanakaalla puolestaan kasvaneelle kävijämäärälle ei aina ollut tarjolla riittävästi pysäköintitilaa tai palveluita ja ongelmia lisäsivät ravintoloiden aukioloaikojen rajoitukset. Myös roskaamista esiintyi jonkin verran, eikä ryhmämatkoja voitu rajoitusten vuoksi järjestää. Rokualla kansainvälisten kävijöiden puuttuminen on vähentänyt tapahtuma- ja majoitusyrittäjien liikevaihtoa. Toisaalta kotimaisten kävijöiden kaipaamia palveluita, kuten omatoimimökkejä, ei ole ollut tarjolla riittävästi. Salpausselällä on huomattu tietty-

jen kohteiden ruuhkautumisen aiheuttavan ongelmia.

Mitä hyviä ja mahdollisesti pysyviä käytäntöjä korona-aika on tuonut Geoparkien toimintaan?

Kaikissa Geoparkeissa koettiin etäpalaverien ja erilaisten webinaarien yleistymisen hyvänä ja aikaa säästävänä käytäntönä. Lauhanvuori - Hämeenkanakaalla on lisäksi huomattu ulkoilmapalaverien rentouttava ja inspiroiva vaikutus. Rokualla puolestaan koettiin matkustajaprofilin muuttumisen vauhdittaneen alueellisia matkailun kehittämissuunnitelmia sekä alueellista elinvoimayhteistyötä.

Kuva 3. Saimaa Geoparkin Astuvansalmen kalliomaalausalue hyväksyttiin mukaan Euroopan neuvoston Prehistoric Rock Art Trails -kulttuurireittiin vuonna 2019 sen ensimmäisenä suomalaisena kohteena (Council of Europe 2019). Kuva: HeidiKristiinaVisuals

Figure 3. In 2019, the Astuvansalmi rock painting area in Saimaa Geopark became the first Finnish site to be accepted into the Prehistoric Rock Art Trails program by the Council of Europe (Council of Europe 2019). Photo: HeidiKristiinaVisuals

Mihin koronan myötä yleistynyt digiloikka ei Geoparkkien kohdalla sovellu?

Luonnossa tapahtuvia opastuksia kaivataan kaikissa Geoparkeissa. Digitaalisesti järjestetyillä kierroksilla ei voida käyttää kaikkia aisteja samaan tapaan kuin luonnossa kulkiessa, mikä köyhydyttää kokemusta auttamattomasti. Myös ihmisten kohtaamista kasvokkain kaivataan. Sillä vaikka etäpalaverien koetaan olevan tehokkaita, ne voivat myös olla uuvuttavia, eikä vapaamuotoista keskustelua synny yhtä paljon. Matkustamisen hankaloiduttua Rokuan ja Saimaan Geoparkeissa on huomattu erityisesti kansainvälisen verkostoitumisen vaikeus. Erityisesti kansainvälisissä kouluhankkeissa on aikaisemmin muodostunut opiskelijavaihdon myötä ystävyyssuhteita, joita etäyhteys ei samalla tavoin tue. Uusien Geopark-kohteiden hyväksyminen sekä nykyisten kohteiden uudelleenarviointi ovat myös olleet matkustusrajoitusten vuoksi tauolla.

Koetteko ihmisten asenteen luontoon ja retkeilyyn muuttuneen koronan myötä? Onko jotain, minkä toivoisitte ihmisten asenteissa muuttuvan?

Geoparkeissa katsotaan yleisesti ihmisten asenteiden luontoa kohtaan muuttuneen myönteisemmiksi lisääntyneen virkistyskäytön seurauksena. Toisaalta kokemattomat luonnossa liikkujat eivät välttämättä ole perillä oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan esimerkiksi tulenteeseen tai leiriytymiseen liittyen. Myös roskaamista ja maaston kulumista on havaittu lisääntyneen käytön seurauksena. Joskus luontokohteiden palvelutaso ei vastaa kävijöiden odotuksia. Kohteiden ruuhkautuminen on yleisesti johtanut lisääntyneisiin ongelmiin ja se on häirinnyt myös kävijöiden luonto-

kokemusta. Tietyt kohteet ovat osoittautuneet erityisen suosituiksi, kuten Järven tarina-elokuvasta tuttu Kiikunlähde Salpausselkä-Geoparkin alueella (Hollolan kunta 2020).

Geoparkeissa toivotaan, että kävijät tutustuisivat myös niiden vähemmän tunnettuihin osiin, sekä muistaisivat retketietekin luonnossa liikkeessaan (Metsähallitus 2021b). Etikettiin kuuluu muun muassa merkityillä poluilla pysyminen sekä luonnonvaraisten kasvien ja eläinten kunnioittaminen.

Geoparkien puolesta kyselyyn vastasivat:

Lauhanvuori - Hämeenkanigas:
Pasi Talvitie (geologi),
Terttu Hermansson (toiminnanjohtaja) ja
Laura Koivumäki (projektipäällikkö)

Rokua:
Vesa Krökki (toimitusjohtaja, Humanpolis Oy) ja Mikko Kiuttu (projektipäällikkö)

Saimaa:
Kaisa-Maria Remes (geologi) ja
Heli Rautanen (toiminnanjohtaja)

Salpausselkä: Vilma-Lotta Tallgren
(geotieteilijä)

Kraatterijärvi: Heikki Mäkipää
(projektijohtaja)

PAULA NIINIKOSKI-FUSSWINKEL
(paula.niinikoski@gmail.com)
Institute of Applied Mineralogy and
Economic Geology
RWTH Aachen University
Wüllnerstraße 2
52062 Aachen
Germany

Kirjoittaja on Geologi-lehden toimittaja, joka työskentelee Saksassa, RWTH Aachenin yliopistossa. Hänen tutkimusalaansa kuuluvat geokemiallinen mallinnus, biogeokemia sekä vesi-mineraalivuorovaikutus.

Summary

A year of coronavirus in the Finnish Geoparks

The COVID-19 pandemic and the travel restrictions it caused led many Finns to discover the geological and other wonders of Finnish nature. UNESCO Global Geoparks are a network of geologically significant areas and are managed with education and preservation in mind. In Finland, there are three official Geoparks: Rokua, Lauhanvuori - Hämeen kangas that was formalised in July 2020 and Saimaa that was formalised in April 2021. In addition, there are two projects that are aiming to be recognised by the program: Salpausselkä Geopark and the Impact Crater Lake Geopark in Lappajärvi. We asked how things had changed during 2020 in these five Geoparks.

Most of the Geoparks experienced an increase in visitor numbers. This was caused by increase in domestic tourism, whereas international visitors and groups were scarce. There were some issues associated with people not being familiar with the proper etiquette: among the reported issues were littering, making fires outside the designated areas and not respecting wildlife. Sometimes the provided services did not meet the expectations of the

visitors. Nevertheless, the increased interest in domestic nature destinations was seen as a positive thing and has motivated additional development of the Geoparks.

The year of coronavirus was a year of online conferences and webinars, which were appreciated due to their efficiency. On the other hand, online tours were seen as a poor substitute for a fulfilling experience of nature.

Lähdeluettelo

- Council of Europe, 2019. Prehistoric Rock Art Trails.
<https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/prehistoric-rock-art-trails> [7.4.2021]
- Hollolan kunta, 2020. Kiikunlähteen liikennettä rauhoitetaan.
<https://www.hollola.fi/kiikunlahteen-liikennetta-rauhoitetaan> [5.4.2021]
- Metsähallitus, 2020. Metsähallituksen kansallispuistojen kävijämäärät 2010–2020.
<https://www.metsa.fi/vapaa-aika-luonnossa/kayntimaarat/kayntimaarien-kehitys/> [1.3.2021]
- Metsähallitus, 2021a. Unesco Global Geoparks.
<https://www.luontoon.fi/geoparkit> [1.4.2021]
- Metsähallitus, 2021b. Retkeilyn ABC – retkeilijän vinkit.
<https://www.luontoon.fi/retkeilynabc> [1.4.2021]
- Outdoor Active 2020. Luontoretkien digitaalinen tietopankki: <https://www.outdooractive.com/fi/> [5.4.2021]
- UNESCO, 2017. UNESCO Global Geoparks.
<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/earth-sciences/unesco-global-geoparks/> [1.4.2021]